Вступ до ПЕРШОГО ПОСЛАННЯ АПОСТОЛА ПАВЛА ДО ТИМОФІЯ

Тимофій був супутником Павла під час його другої місіонерської подорожі (Дії 16:1–2). Мати Тимофія була єврейкою, а батько був греком. Павло ставився до Тимофія як до свого духовного сина (1:18). Він залишив Тимофія в Ефесі як проповідника місцевої церкви (1:3). Хоча Павло планував відвідати його найближчим часом (3:14; 4:13), він написав цього листа, щоб допомогти Тимофію виконувати його обов'язки служіння та проповіді євангелія (2 Тимофія 4:5).

Зміст

1:1–2	Вітання
1:3–11	Застереження щодо лжевчителів і доктринальних помилок
1:12–17	Прийняття Павлом прощення
1:18–20	Наказ Павла Тимофію
2:1–15	Настанови стосовно проведення поклоніння
3:1–13	Вказівки стосовно кваліфікаційних вимог до лідерів Церкви
3:14–16	Тематичне твердження
4:1–16	Подальші застереження щодо помилок/єресей і засоби їх подолання
5:1 – 6:19	Вказівки щодо християнського поводження та міжособистісних/церковних стосунків: старші жінки і чоловіки (5:1–2); вдови (5:3–16); старійшини/ пресвітери (5:17–21); Тимофій (5:22–25); пани/раби (6:1–2); непокірні (6:3–5); прагнення багатства (6:6–19); заключне увіщання

Головна тема

Мета Послання викладена в 3:15: «Пишу тобі це, … щоб ти знав, як належить поводитися в Божому домі, – це Церква живого Бога». Перше послання до Тимофія є своєрідним посібником, в якому викладено належний протокол у справах, що стосуються діяльності Церкви, – відповідної поведінки серед християн. Тимофію конкретно було доручено боротися доброю боротьбою та добрим подвигом віри (1:18; 6:12). Основним способом виконання цього доручення було навчання та проповідування (1:3; 4:6, 11, 13, 16; 6:2б), які були спрямовані на Церкву та мали не меті повідомити християнам, як поводитися як Церква.

КІНЦЕВІ ПРИМІТКИ 9

ПЕРШЕ ПОСЛАННЯ АПОСТОЛА ПАВЛА ДО ТИМОФІЯ

[1:4] Як відомо більшості дослідників Біблії, Святе Письмо, особливо Старий Заповіт, містить кілька родоводів. Зокрема, родовід від Адама до Ноя (Буття 5), перелік багатьох нащадків Сима, Хама та Яфета (Буття 10), родовід від Сима до Авраама (Буття 11). Родоводи складають також перші дев'ять розділів 1 Хронік. Більше того, Новий Заповіт починається такими словами: «Книга **родоводу** Ісуса Христа, Сина Давидового, Сина Авраамового» (Матвія 1:1). З огляду на такі обширні родоводи виникає запитання, чому апостол Павло наказував Тимофію і Титу «не зважати на… безкінечні родоводи» (1 Тимофія 1:4), а радше «оминати» їх (Тита 3:9). Як ми можемо довіряти книзі, в якій сказано «уникати... родоводів», коли ця сама книга містить кілька обширних родоводів? Це протиріччя?

По-перше, розуміти накази Павла так, що просто читати або обговорювати наведені в Біблії родоводи є гріхом, невиправдано. Павло явно вірив у натхненність Старого Заповіту. Насправді, тій самій особі, якій він наказував «не зважати на… безкінечні родоводи», він написав: «**Усе Писання**», включаючи й багато родоводів Старого Заповіту, «богонатхненне» (2 Тимофія 3:16). Висновок про те, що апостол, який стверджував, що його веде Святий Дух, наказав би християнам уникати слів Святого Духа, є надуманим.

По-друге, більш уважний аналіз наказу Павла «уникати… родоводів» показує, що він мав на увазі не просто читання або вивчення біблійних родоводів. Натомість, на відміну від того, щоб бути миролюбним, тихим і лагідним (Тита 3:2), водночас займаючись добрими, корисними справами (3:8), Павло наказував: «**нерозумні** дослідження, родоводи, суперечки і сварки про Закон оминай, бо вони некорисні й марні» (3:9). У грецькій мові «всі чотири іменники [дослідження, родоводи, суперечки і сварки] стоять без артикля», що «підкреслює якість цих речей»[1]. Так само, як ефесяни повинні були «не зважати на байки та на безкінечні родоводи, які викликають більше суперечок, ніж Божого утвердження у вірі» (1 Тимофія 1:3–4), Тит мав уникати «різних "нерозумних" або безглуздих розпитувань», у тому числі «**спекулятивних** міркувань про старозавітні родоводи», які «приводили до гострих розбіжностей і відкритих сварок»[2]. За словами Павла, така нерозумність була «некорисною і марною» (Тита 3:9).

По-третє, під час дії старозавітного закону родоводи були необхідні для того, щоб розрізняти племена, розподіляти землю, розпізнавати обов'язки (зокрема, левітів, які дуже відрізнялися від обов'язків інших ізраїльтян) і, що найважливіше, щоб виявити, з якого народу, племені та родини прийде провіщений Месія. Проте ці родоводи не були «безкінечними». Хоча кілька розділів Старого Заповіту і містять родоводи, вони явно не складають основну частину Біблії. Тому Павло міг мати на увазі родоводи, складені євреями, які протягом століть стали «численними, складними та розширеними, так що їх без особливого перебільшення можна було б назвати "безкінечними"»[3].

Нарешті, до того часу як Павло писав Тимофію і Титу, на зміну старому закону прийшов новий (Євреїв 8:7–13). Євреям більше не було потреби використовувати родоводи для відстоювання своєї ідентичності як нації, приналежності до певного племені чи родини. У Христі «немає різниці між юдеєм і греком, бо один Бог для всіх – щедрий для всіх, хто кличе Його. Бо кожний, хто тільки прикличе Господнє Ім'я, буде спасенний» (Римлян 10:11–13; Галатів 3:28; Колосян 3:11). Тому витрачати дорогоцінний час на суперечки про «нерозумні» справи, такі як своє походження, християнам було б «некорисно й марно» (Тита 3:9). Єдиний родовід, який зрештою має значення для християн, це родовід Христа, адже він служить доказом як натхненності Біблії, так і божественності Христа. Месія мав походити з насіння Авраама (Буття 12:1–3), племені Юди (Буття 49:10), родини Єссея (Ісаї 11:1) і дому Давида (Єремії 23:5). Саме так і сталося, як розкрили автори книг Нового Заповіту, включаючи й апостола Павла (Галатів 3:16; Матвія 1:1–17; Луки 3:23–38).

[1:10] Біблія послідовно називає гомосексуальну поведінку гріховною (Буття 19:1–11; Левіт 18:22; 20:13; Суддів 19:22 і далі; 2 Царів 23:7; Римлян 1:26–32; 1 Коринтян 6:9–11; Юди 7).

[1:18] Християнське життя передбачає залучення до апологетики – захисту віри. Метафора ведення духовної війни («доброї боротьби») є загальноприйнятою в Святому Письмі. Ця «добра боротьба» має стати частиною повсякденного життя християн (Ефесян 6:10 і далі; 1 Тимофія 6:12; 2 Тимофія 4:7; Юди 3).

2:7 aNU-текст опускає *в Христі.*

[2:9–10] Більшість людей, які читали Біблію, були принаймні злегка збентежені, прочитавши 1 Тимофія 2:9–10 і 1 Петра 3:3–4. На перший погляд здається, що ці два уривки суворо заповідають жінкам не носити золотих прикрас і не заплітати волосся. Однак, якщо ці тексти розглядати в належному контексті та порівняти з іншими текстами Біблії, їхні, здавалося б, суворі заборони на золото та коси стають більш м'якими в одному сенсі, і, як не дивно, більш суворими в іншому.

У своєму листі до молодого проповідника Тимофія апостол Павло дав йому кілька вказівок щодо того, як певні групи християн повинні були поводитися під час поклоніння Церкви. У 1 Тимофія 2:9 Павло надав деякі вказівки щодо того, як повинні були одягатися християнки. Зокрема, вони мали «одягатися скромно». Слово «скромно» в основному передбачає весь одяг, який не привертає зайвої уваги до власника через демонстрацію тіла або надмірну яскравість. А потім Павло описав протилежність «скромності», згадавши три речі, якими користувалися багато жінок того часу, щоб привернути до себе надмірну увагу: заплітання волосся, золото та коштовний одяг.

У першому столітті багато жінок робили складні зачіски, на «укладання» яких витрачалися години. Очевидно, деякі християнки перетворювали поклоніння на своєрідні «покази мод», намагаючись вразити своїх сучасниць яскравим, коштовним одягом і золотими прикрасами. Замість цієї пишноти Павло наказав християнкам прикрашати себе тим, «що належить жінкам, котрі присвятили себе побожності».

У цьому уривку ми бачимо доволі поширену в Біблії літературну конструкцію – порівняння та заміна однієї менш бажаної речі іншою, більш корисною. У цьому випадку слід було відмовитися від яскравого одягу на користь добрих справ і скромного одягу. Ісус використав подібну конструкцію, коли сказав: «Не працюйте для поживи, яка гине, але для поживи, яка залишається на вічне життя, яку дасть вам Син Людський» (Івана 6:27). На перший погляд здається, що Ісус ніби наказує не працювати заради фізичної їжі. Однак ми знаємо, що це не може бути передбачуваним значенням слів Ісуса, тому що у 2 Солунян 3:10 прямо сказано: «Якщо хто не хоче працювати, хай не їсть». Що тоді мав на увазі Ісус? Він просто казав, що духовна їжа важливіша за фізичну, і тому їй завжди слід надавати перевагу.

Розглянемо також докір апостола Павла християнам у Коринті за зловживання Господньою вечерею: багаті християни приносили багато їжі та напоїв і наїдалися досхочу, а бідні християни не мали достатньо їжі. Павло пояснив християнам, що Вечеря Господня була задумана не як «свято для шлунку», а як спомин про смерть Господа. Він написав: «Якщо хто голодний, нехай їсть удома, щоб ви не сходилися на осуд» (1 Коринтян 11:34). Знову ж таки, у суто буквальному сенсі, цей вірш вимагав би, щоб кожна голодна людина їла вдома, а не в ресторані, у друзів або деінде. Звісно, Павло мав на увазі зовсім не це; він просто хотів, щоб християни наїдалися в інший час, ніж під час пам'ятної трапези Вечері Господньої.

Розглянувши ці приклади, повернемося до настанов Павла Тимофію щодо одягу християнок. Якщо сприймати цей уривок у суто буквальному сенсі, то жінки не повинні носити заплетене волосся, будь-які золоті прикраси чи будь-який коштовний одяг. Однак скільки має коштувати предмет одягу, щоб вважатися «коштовним»? Багато предметів одягу, який носять у більш розвинених країнах світу, коштували б людині цілу річну зарплату в менш розвинених країнах.

То чи повинні жінки приходити на богослужіння в пластикових мішках і картонних шльопанцях? У запитанні вже міститься відповідь. Насправді, у паралельному уривку (1 Петра 3:3–4) в грецькому тексті немає слова «розкішний» перед словом «одяг» (переклад НПУ), так що насправді сказано, що жіноча краса не має залежати від «одягу». Тож, у найбільш буквальному значенні, це конкретне речення порадує тих, хто схиляється до нудистів, і збентежить найбільш проникливих християн.

Ні Павло, ні Петро не забороняли християнкам носити золоту обручку або скромно заплітати волосся. Однак вони наказували їм зосередитися на добрих справах і правильному мисленні, а не намагатися вразити інших нескромним, недоречним або надмірно яскравим одягом.

Тому сенс цих віршів є більш м'яким, ніж при суто буквальному їх розумінні, адже в них не забороняється носіння золотих прикрас, одягу чи заплітання волосся взагалі. Однак у той самий час вони передбачають і заборону деяких речей, про які автори конкретно не згадують. Наприклад, християнка не може носити платинові прикраси вартістю в кілька тисяч доларів і стверджувати, що у віршах не згадується платина. Або прийти на зібрання церкви прикрашена яскравими діамантами в кілька каратів і вартістю в десятки тисяч доларів, і стверджувати, що діаманти не згадуються в тексті. Це перегукується з почуттями Христа, коли Він докоряв фарисеям за те, що вони очищали «чашу й миску ззовні, а всередині вони повні здирства та ненаситності» (Матвія 23:25).

Як заключна ремарка – критерії скромного одягу не були надані чоловікам першого століття, оскільки вони, очевидно, не мали з цим проблем. Однак у будь-якій ситуації, коли у чоловіків можуть виникнути проблеми з цим, ті самі правила, безумовно, застосовуватимуться і до них.

[2:11–15] Це головний текст у Новому Заповіті, який розглядає роль чоловіків і жінок у поклонінні. Віддалений контекст Послання – належна поведінка в житті Церкви (1 Тимофія 3:15), а безпосередній контекст 2-го розділу стосується поклоніння, зокрема молитви (1 Тимофія 2:1, 8). При цьому контекст не обмежує поклоніння лише церковним зібранням, а охоплює загальне життя Церкви.

Павло підтверджує, що вести молитви всюди, де люди збираються для поклоніння, повинні дорослі чоловіки (*андрас*). «Здіймаючи чисті руки» – це, скоріше за все, метонімія – фігура мови, коли молитовна поза позначає саму молитву. Їхні молитви повинні походити від їх святого життя. З іншого боку, жінок закликають зосередитися на відповідному одязі та покорі. Зверніть увагу на контраст, встановлений у цьому уривку: чоловіки мають бути святими, духовними лідерами у поклонінні, тоді як жінки мають бути скромними та непоказними. «Мовчання» і «покора» в цьому уривку стосуються конкретно застосування духовної влади над дорослими чоловіками в Церкві. В тексті оригіналу вжито слово *аутентеін*, що перекладається «мати владу». Таким чином, Павло наказував жінкам не навчати або будь-яким іншим чином мати владу («панувати») над чоловіками в поклонінні.

Але чому натхненний апостол наклав такі обмеження на християнок? Чи його спонукала до цього культура того часу? Чи Павло просто пристосовувався до неосвіченого, ворожого оточення, намагаючись виграти час і звести до мінімуму розхожі упередження, поки він не зможе навчити їх євангелія? Зовсім ні! Святий Дух зазначив причину для таких обмежень, яка виходить за межі будь-якої культури та країни. Як записав її Павло, жінки не повинні проявляти духовну владу над чоловіками, оскільки **Адам був створений першим, а потім Єва**. Це визначає суть Божої волі щодо функцій та взаємовідносин між чоловіками та жінками.

Павло цим каже, що Божий відвічний задум для людського роду передбачав створення спочатку чоловіка на знак його обов'язку бути духовним лідером у своєму домі. Він був створений, щоб бути головою або лідером у домі та Церкві. Таке його функціональне призначення. Жінка, з іншого боку, була особливо задумана та створена бути помічницею, але в жодному разі не нижчою за чоловіка. Бог **міг** створити жінку спочатку**, але Він цього не зробив**. Він міг створити і чоловіка, і жінку **одночасно, але Він цього не зробив**. Його дія мала на меті передати Його волю щодо взаємовідносин статей – чоловіка та жінки.

Ця особливість Творіння пояснює, чому Бог дав духовне навчання Адаму ще до створення Єви, що передбачало визначений творінням обов'язок Адама навчати свою дружину (Буття

2:15–17). Це також пояснює, чому двічі сказано, що жінка була створена як «помічниця, подібна йому», тобто підходяща для чоловіка (Буття 2:18, 20). Це пояснює, чому текст Буття чітко вказує на те, що в унікальному сенсі жінка була створена **для** чоловіка, а не навпаки. Це пояснює, чому Бог привів жінку «до чоловіка» (Буття 2:22), знову ж таки, ніби вона була створена «для нього», а не навпаки. Адам підтвердив це розуміння, сказавши: «Жінка, яку Ти дав, щоб була **зі мною**» (Буття 3:12). Це пояснює, чому Павло будував свою аргументацію на основі цієї відмінності: «…чоловік не був створений задля жінки, **але жінка – задля чоловіка**» (1 Коринтян 11:9). Це далі роз'яснює передбачену владу чоловіка над жінкою в тому, що він назвав її (Буття 2:23; 3:20). Створення Богом спочатку чоловіка мало на меті передати людям встановлений порядок влади/підкорення в межах людського роду (пор. 1 Коринтян 11:8).

Павло детально розкрив цей принцип у 1 Тимофія 2:14, надавши приклад того, що може статися, коли чоловіки та жінки порушують початковий задум Бога. Коли Єва проявила духовну ініціативу над своїм чоловіком, а Адам не зміг проявити лідерство та духовну владу над своєю дружиною, сатана зміг зруйнувати їх дім і спричинити входження гріха у світ (Буття 3). Зазначаючи, що жінка «була зведена», Павло не мав на увазі, що жінки легковірніші за чоловіків. Радше, коли чоловіки чи жінки неспроможні залишатися в межах своїх створених функцій, а натомість втручаються в божественно призначені ролі та діють усупереч їм, за цим слідує духовна вразливість до гріха.

Оцінку Богом цього питання можна побачити в Його промові до цієї пари. Спочатку Бог звернувся до голови дому, чоловіка (Буття 3:9). Його подальше звернення до Єви підтвердило той факт, що вона не мала піддаватися схильності брати на себе керівництво в духовних справах, а натомість підкорятися владі свого чоловіка (Буття 3:16; 4:4). Коли Бог сказав Адаму: «Оскільки ти послухав голосу своєї жінки…» (Буття 3:17), Він звернув його увагу на той факт, що Адам не спромігся здійснювати духовне керівництво і тим самим обійшов божественний порядок відносин між чоловіком і жінкою.

Деякі стверджують, що цей текст стосується чоловіків і дружин, а не чоловіків і жінок загалом. Однак контекст всього Послання стосується не дому, а Церкви (1 Тимофія 3:15). Також і використання множини без артикля в 2:9 і 2:11 говорить про жінок загалом. Нічого в цьому контексті не свідчить про те, що Павло мав на увазі лише чоловіків і дружин. Крім того, чи став би Павло забороняти дружинам брати на себе керівні функції в Церкві й дозволяти такі ролі незаміжнім жінкам?

Якби Біблія дозволяла жінкам мати повний доступ до керівних посад у Церкві, жоден чоловік не повинен був мати жодної особистої антипатії до цього. Дійсно, багато талановитих, благочестивих жінок мають здібності та таланти, які дозволили б їм перевершити багатьох чоловіків-лідерів у поклонінні Церкви сьогодні. Однак Біблія проголошує незмінну, вічну волю Бога щодо цього питання. За цими словами нас судитимуть (Івана 12:48). Давайте всі будемо смиренно й покірно схилятися перед небесним Богом. Для отримання додаткової інформації дивіться Спеціальний розділ на стор. 16 коментарів до Римлян.

3:1 аБукв. *бути наглядачем*

3:3 aNU-текст опускає *не грошолюбний.*

[3:1–2] *Більш детально про старійшин, пасторів і єпископів дивіться у коментарі до Ефесян 4:11.*

[4:1–5] Можливо, ви чули вислів: «Ісус був вегетаріанцем». Начебто, оскільки Ісус не їв м'яса, ми теж не повинні його їсти. Така лінія міркувань має кілька проблем. По-перше, люди часто використовують фразу «Ісус робив те і те», щоб змусити й нас робити те ж саме. Але правда в тому, що те, що Ісус щось робив або не робив, не обов'язково має визначати, що ми повинні або не повинні робити. Ісус зробив багато того, що ми не зобов'язані наслідувати. Наприклад, чи можемо ми сказати: «Ісус в'їхав в Єрусалим на ослі, і ви теж повинні»? Або: «Ісус ніколи не їздив у машині, і ми теж не повинні»? Чи мали б ми право вимагати: «Ісус не мав електричного освітлення, тож відключіть свою електроенергію»? Або: «Ісус ніколи не надсилав текстових повідомлень, тому перестаньте їх писати»? Ви можете швидко побачити проблему з цим. Хоча Ісус дійсно є досконалим прикладом того, як повинні жити всі люди, ми не повинні й

навіть не могли б наслідувати кожен аспект Його життя. Павло добре пояснив це: «Плекайте в собі ті самі думки, що й у Христі Ісусі» (Филип'ян 2:5). Зауважте, що ми повинні наслідувати «думки» Христа, або Його ставлення. Це означає, що Ісус міг проповідувати заблудлим, сидячі на горі, але нам для цього може знадобитися мікрофон або відео на YouTube. Або в той час як Ісус ходив від села до села, нам може знадобитися пересуватися автомобілем, автобусом або літаком. І те, що Ісус носив сандалі, не означає, що Його послідовники не можуть носити туристичне взуття.

Друга проблема з твердженням про те, що «Ісус був вегетаріанцем», полягає в тому, що воно невірне. Він точно не був вегетаріанцем, тому що часто їв м'ясо. В Євангелії від Луки читаємо: «Вони дали Йому [Ісусу] частину печеної риби [і бджолиного меду]. Тож, взявши, Він їв перед ними» (24:42–43). Неможливо більш прямолінійно сказати про те, що Ісус їв рибу. Крім того, оскільки Ісус був євреєм, який вірно дотримувався старого закону, Йому було наказано їсти пасхального ягня щороку. Усі євреї повинні були заколоти пасхальне ягня на 14-й день першого місяця і «їсти м'ясо, спечене на вогні, та опрісноки, і їстимуть його з гіркими травами» (Вихід 12:5–8). У Новому Заповіті ми бачимо, як Ісус домовляється про цю саму процедуру зі Своїми апостолами: «Настав день Опрісноків, коли належало приносити в жертву пасху. І послав Він Петра й Івана, сказавши: Підіть і приготуйте нам пасху, щоб ми її спожили» (Луки 22:7–8). Це було лише одним із багатьох жертвоприношень тварин, які євреї їли регулярно.

По-третє, Новий Заповіт чітко говорить про те, що Бог не забороняє вбивати та їсти тварин. У 1 Тимофія 4:1–4, Святий Дух передрік, що дехто відступить від навчання істини і накаже людям не споживати певної їжі. Зверніть увагу, що в цьому уривку Бог називає тварин «добрими» в тому сенсі, що вони придатні для їжі. Думка про те, що Бог, Ісус чи Біблія якимось чином морально зобов'язують людей бути вегетаріанцями, просто невірна.

Деякі люди стверджують, що певні види м'яса можна їсти, але ті, які були заборонені в Старому Заповіті, такі як свинина або молюски (Левіт 11), все ще заборонені сьогодні, але це невірно. Сьогодні не буде неправильним їсти свинину чи інше м'ясо, яке стародавнім ізраїльтянам було наказано не їсти.

Коли Ісус Христос помер, Він прибив старий закон до хреста (Колосян 2:14). Христос зробив закон Мойсея застарілим і замінив його Новим Завітом (Євреїв 8:13). Павло пояснив, що старий закон був скасований і замінений новим законом Христа (Галатів 4:21–31). У результаті було скасовано правила про чисту та нечисту їжу, жертвоприношення тварин, ритуальні омовіння, щорічні свята, дотримання суботи та безліч інших ритуальних законів.

Як доказ того, що правила харчування було скасовано, Книга Дії містить розповідь про те, як апостол Петро побачив небесне видіння, в якому нечистих тварин було спущено з неба. Голос із неба сказав йому: «Встань, Петре, заріж і їж!» (Дії 10:13). На що Петро відповів, що ніколи в житті не їв нечистих тварин. Тоді голос з небес заперечив: «Що Бог очистив, того не вважай за погане!» (10:15). У безпосередньому контексті історії це видіння мало допомогти Петру зрозуміти, що Бог влаштовував проповідування євангелія язичникам, але цей діалог також ясно показує, що правила щодо чистих і нечистих тварин були змінені й що тварини, які колись були нечистими для євреїв, тепер стали придатними до їжі.

За новим законом Христа більше не вважається неправильним їсти свинину чи сома, оскільки такі правила були скасовані. Тим, хто хоче догодити Богові, більше не потрібно приносити в жертву тварин, оскільки Христос приніс Себе на хресті як остаточну, постійну жертву за гріхи (Євреїв 9:28). Зі смертю Христа на хресті набув чинності Його новий закон (Євреїв 9:16–22). Хоча деякі приписи зі старого закону, такі як заборона вбивства чи брехні, повторюються в новому законі, багато норм не було перенесено в нього. Єдиний спосіб дізнатися, чого Бог очікує від людей за новим законом, – це вивчати 27 книг Нового Заповіту, які містять цей закон. Зрештою, усіх людей, які жили після смерті Христа на хресті й до Його другого пришестя, судитимуть за цим новим законом (див. Івана 12:48).

4:10 аУ NU-тексті – *працюємо і прагнемо.*

[4:14] Ґрунтуючись на цьому вірші, дехто заперечує виключність і унікальність ролі апостолів в передачі здатності до чудотворення (Дії 6:5–6; 8:18; 2 Тимофія 1:6), оскільки здається, що це міг зробити і старійшина або пресвітер церкви. Незважаючи на пряму заяву Павла, що «дар», яким володів Тимофій, був даний йому «через покладання **моїх** рук» (2 Тимофія 1:6), як можна пояснити цю заяву Павла, що Тимофій отримав свій дар через «пресвітерську раду» також? Відповідь надає граматика тексту. Коли Павло заявляв про власну заслугу в передачі дару Тимофію (2 Тимофія 1:6), він використав грецький прийменник *діа* з родовим відмінком, що означає «через» або «за допомогою». Однак у тексті, де Павло включив до акту передачі дару пресвітерів (1 Тимофія 4:14), він використав зовсім інший грецький прийменник – *мета*. Його кореневе значення – «посеред». Він позначає **супутні обставини** чогось, що відбувається; **супутні** явища[4]. Іншими словами, Павло як апостол, передав Тимофію чудодійний дар. Цей дар прийшов до Тимофія від Бога через Павла. Однак при тій події були присутні й місцеві старійшини (пресвітери), які одночасно виявили свою підтримку та схвалення цього акту. Дивіться також Спеціальний розділ на стор. 15 коментарів до 1 Коринтян.

5:16 aNU-текст опускає *віруючий або.*

5:18 aВторозаконня 25:4

bЛуки 10:7

[5:18] Біблія неодноразово підтверджує свою натхненність. У цьому вірші ми маємо підтвердження Новим Заповітом своєї натхненності, оскільки Павло посилався на два вірші – перший із Второзаконня 25:4, а другий – з Луки 10:7. Обидві цитати названі «Писанням».

[6:1–2] Дивіться Спеціальні розділи на стор. 27 коментарів до Книги Вихід і стор.4 коментарів до 1 Петра щодо Біблії та рабства.

6:5 aNU-текст опускає *Ухиляйся від таких*.

[6:15–16] Чітке ствердження божественності Христа.

[6:16] Чи живе Бог у світлі чи в темряві? Біблія ясно говорить, що Бог живе у світлі. Він є Отцем світла (Якова 1:17). Але в Біблії також сказано, що Господь «перебуватиме в темряві» (1 Царів 8:12) і що «темряву Він зробив Своєю заслоною» (Псалом 17:12). Отже, Бог живе у світлі. Бог живе в темряві. Чи представляють ці вірші суперечливу картину Бога? Зовсім ні.

По-перше, поняття «світло» і «темрява» вживаються в Біблії в різний спосіб та в різних контекстах. Місце перебування Бога в духовному царстві неба небес є «неприступним світлом» (1 Тимофія 6:16), тому що його освітлює Його нестримна слава (Об'явлення 21:23). Бог створив світло у матеріальному всесвіті під час шестиденного творіння і «назвав світло днем, а темряву назвав ніччю» (Буття 1:5). Він створив Сонце, Місяць і зірки на четвертий день творіння, таким чином зробивши Себе «Отцем світла» (Якова 1:17). Ісус чудесним чином преобразився перед трьома Своїми апостолами, і «обличчя Його засяяло, немов сонце, одяг став білий, немов світло» (Матвія 17:2). Псалмоспівець говорив про божественні настанови як про світло: «Твої слова, відкрившись, несуть світло і недосвідчених роблять мудрими» (118:130), а про тих, які «не пізнали й не зрозуміли», – що вони «блукають у темряві» (81:5). Говорячи про гріх і праведність, апостол Іван символічно використав поняття «світло» і «темрява»: «Бог є світло (святий), і в Ньому немає жодної темряви (гріха)» (1 Івана 1:5). Цей самий апостол називав Ісуса «Світлом» у своєму євангельському оповіданні, а Матвій записав, що Ісус говорив про Своїх учнів як про «світло для світу» (5:14–16), віддзеркалення Його праведності.

Зауважте, що для існування суперечності між цими поняттями потрібно було б ігнорувати різні значення, в яких вживаються слова «світло» і «темрява» у Писанні. Звісно, можна взяти фразу, наприклад, про те, що Бог є Творцем («Отцем») світла (Якова 1:17), зіставити її з

поетичним твердженням «темряву Він зробив Своєю заслоною» (Псалом 17:12) і викривити Писання, щоб це виглядало суперечливо. Але факт полягає в тому, що Бог як Отець Сонця, Місяця та зірок, не має ніякого відношення до питання про те, чи перебуває Він у темряві чи у світлі. Те, що Бог створив, і те, де Бог перебуває, – це дві різні речі. Не можна винуватити Святе Письмо, коли критик порівнює яблука з апельсинами. Для існування правомірного протиріччя необхідно розглядати однакові категорії.

По-друге, слова про те, що Господь «перебуватиме в темряві» (1 Царів 8:12) не стосуються місця Божого перебування на небесах небес; натомість у 1 Царів 8:12–13 і 2 Хронік 5:13–14 обговорюється Божа присутність у фізичному храмі в Єрусалимі. Подібно до того як «хмара покрила намет зустрічі, і Господня слава заповнила намет» за днів Мойсея (Вихід 40:34), так і «Дім, Господній Дім [Храм], наповнився хмарою» (2 Хронік 5:13). Так само й дуже поетичне висловлювання в Псалмі 17 і 2 Самуїла 22, де цитується цей Псалом, зображує Бога не як Того, Хто сидить на Своєму величному, славетному престолі на небесах, а як Того, Хто «нахилив небо і зійшов» (Псалом 17:10), «поніссся на крилах вітру» (17:11) і врятував Свого слугу Давида від його ворогів, зробивши «темряву Своєю заслоною» і «намет Його – води чорних, густих хмар» (17:12). Для існування законного протиріччя потрібно мати на увазі ту саму особу, місце чи річ в той самий час, у тому самому значенні, а це не так у віршах, які наводяться для опису місця перебування Бога.

[6:16] Біблія неодноразово свідчить про те, що земне життя – це ще не все. Для вірних найкраще життя ще попереду, а для невірних – найгірше життя ще попереду. Неправедні «підуть… на вічне покарання, а праведні – на життя вічне» (Матвія 25:46). Після смерті «порох повернеться в землю, як був, а дух повернеться до Бога, Який його дав» (Екклезіаста 12:7). Ісус сказав: «Я є воскресіння і життя; хто вірить у Мене, – хоч і помре, буде жити. І кожний, хто живе й вірить у Мене, – не помре повік» (Івана 11:25–26). Одним словом, наша душа безсмертна. Проте, якщо душа людини безсмертна, як тоді Павло міг правдиво написати Тимофію, що Бог «**єдиний**, Хто має безсмертя» (1 Тимофія 6:16)? Якщо лише Бог має безсмертя, то як людина також може бути безсмертною?

Дійсно, і Бог, і людина безсмертні. Бог є вічним за самою Своєю природою (Псалом 89:3) і тому не підвладний смерті. Лише коли Бог, Слово, зодягнувся в тіло і фізично перебував у створеному Ним природному світі, Він добровільно підкорив Себе смерті (Филип'ян 2:5–8). Але навіть тоді смерть не мала над Ним влади – Він переміг *танатос*; Він є *атанатос* (безсмертний). Він не просто фізично воскрес із мертвих – Його Дух ніколи не припиняв існувати.

І все-таки, як Бог може «єдиний» мати безсмертя (гр. *атанасія*, 1 Тимофія 6:16), якщо душа людини також безсмертна (1 Коринтян 15:53–54)? Відповідь насправді дуже проста: людина безсмертна лише тому, що Бог дав їй безсмертя. Бог створив людину іншою, ніж рослини і тварини; Він вирішив створити її «за Своїм образом» (Буття 1:27). Одним із великих благословень бути носієм образу Бога є те, що люди мають безсмертну душу. Однак у тому сенсі, що безсмертною є сама вічна природа Бога, Бог «єдиний» має безсмертя.

Розглянемо таку паралель. Згідно з Писанням, і Бог, і Його вірні діти є чистими і святими (1 Івана 3:3; Матвія 5:8; 1 Петра 1:16). Вони чисті і святі, проте на різних рівнях. У той час як Бог досконалий в силу самої Своєї сутності (Ісаї 6:3; Якова 1:13), людина може стати чистою і святою лише завдяки благодаті Бога і крові Христа. Бог є святим, а людина стає святою. Подібним чином і Бог «єдиний, Хто має безсмертя [від природи]» (1 Тимофія 6:16), але Він дав його людині.

КІНЦЕВІ ПРИМІТКИ

1. D. Edmond Hiebert (1981), *The Expositor's Bible Commentary*, ed. Frank Gaebelein (Grand Rapids, MI: Zondervan), 2:447.
2. Там само.
3. Albert Barnes (1997), *Barnes' Notes* (Electronic Database: Biblesoft).
4. William Arndt and F.W. Gingrich (1957), *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature* (Chicago, IL: University of Chicago Press), стор. 510-511.